

Bjanka Picorno

*Slušaj kako
mi lupa srce*

S italijanskog prevela
Ana Srbinović

Ilustrovala
Ana Petrović

Odiseja
Beograd, 2014.

Ovo je knjiga u kojoj se prepliću mašta i stvarnost: sve što je u njoj ispričano zbilja se dogodilo, ali se nije sve dogodilo iste godine, u istom razredu i istim osobama.

Ja sam sve to povezala kako bih izatkala priču koja će, u formi romana, možda moći da odgovori na pitanje koje mi često postavljaju moji najmlađi čitaoci: „Kako je izgledala škola kad si ti bila mala?“

Možda će vam se neki detalji priče učiniti neobični. Ali treba imati u vidu da je od vremena kad sam ja išla u osnovnu školu proteklo mnogo godina i da je život koji su deca tada vodila bio znatno drugačiji nego što je danas. Za početak, nije bilo televizije. Zatim, rat samo što se završio. Siromašni su oskudevali u svemu, pa čak ni takozvane dobrostojeće porodice nisu raspolagale svim udobnostima, niti su posedovale sve one korisne i beskorisne predmete koji danas ispunjavaju naše kuće. S druge strane, upravo zato što su siromašni bili toliko siromašni, dobrostojeće porodice su imale mnogo služavki, kućnih pomoćnica i dadilja.

Razredi u školama bili su sastavljeni samo od dečaka ili samo od devojčica. Na one malobrojne „mešane“ razrede gledalo se kao na moderne i veoma smele eksperimente.

U klupama su uvek sedela po dva učenika, tako da je par iz klupe bio veoma važna figura. Pored toga, klupe su bile od masivnog drveta i imale su radnu površinu koja se mogla dizati i spuštati i koja je, osim što su đaci ispod nje držali knjige i školske torbe, služila da sakrije mnoge tajne, ali i da se napravi buka kada bi je neko s treskom pustio da padne.

Tada još nisu postojale ni hemijske olovke ni flomasteri, a nalivpera su bila rezervisana samo za imućnu gospodu. Svi ostali su pisali tako što su umakali perce u mastionicu punu mastila. Perce bi se uglavilo u vrh držaljke i moglo se menjati. Bilo ih je različitih: u obliku suze, zvonika, ruke s ispruženim kažiprstom. Neki đaci su se uporno držali jednog oblika, dok su drugi, naprotiv, voleli da ih menjaju. Često bi na listove svezaka kapnulo mastilo i umrljalo ih. Za sušenje se, čak i u svakodnevnim prilikama, koristila upijajuća hartija.

Novac je vredeo mnogo više nego danas. Za 20 lira mogla se kupiti sveska, za 100 kompletna pernica sa perom i drvenim bojicama.

U osnovnoj školi dečaci i devojčice nosili su kecelje do kolena koje su u potpunosti pokrivale odeću. Dečaci su uvek nosili kratke pantalone, čak i u najhladnijim zimskim mesecima.

Znanje se, već od prvog razreda osnovne, nije vrednovalo opisnim ocenjivanjem, već ocenama od nule do deset. Šestica je značila jedva dovoljan. Ispod šestice se protezala čitava lepeza sramote. Ali čak se i najboljim učenicima moglo dogoditi da dobiju trojku ili četvorku. Ako bi

učiteljica procenila da je neki zadatak ili odgovor zaista katastrofalan, ne bi se zadovoljila samo time da dâ nulu. Dala bi „čistu nulu“. Isto kao što se za odlične zadatke i odgovore dobijala „desetka s pohvalom“.

Svaka državna osnovna škola imala je svoje Školsko dobrotvorno društvo, koje je najsiromašniju decu besplatno snabdevalo cipelama, knjigama, sveskama, olovkama, vitaminima, i obezbeđivala im užinu, odnosno besplatan obrok koji se servirao u prostorijama škole.

Za stariju decu još uvek nije postojala obaveza pohađanja viših razreda osnovne škole. Po završetku pet nižih razreda, najsiromašniji đaci su obično prekidalii školovanje, jer je svedočanstvo petog razreda osnovne bio najniži stepen obrazovanja propisan zakonom.

Budući da, formalno, nije bilo dozvoljeno raditi pre četrnaeste godine, siromašna deca su se u većini slučajeva upisivala u stručne škole, koje su ih pripremale za neugledna i slabo plaćena zanimanja kojima su mogli da počnu da se bave odmah posle napunjene četrnaeste godine.

Deca koja su nameravala da se upišu u gimnaziju, a zatim na fakultet, posle petog razreda osnovne upisivala su se u više razrede.

Igračke su bile mnogo jednostavnije od današnjih, i samo su malobrojne bile s ponosom označene od strane proizvođača kao „nelomljive“, prvenstveno zato što još uvek nisu bili izmišljeni ni plastika ni drugi sintetički materijali.

Isto kao što ni za najmlađu decu još uvek nisu postojale pelene za jednokratnu upotrebu. Nisu postojali ni super-

marketi, ni velike robne kuće, ni hamburgeri, ni koka-kola.

S druge strane, bilo je više bioskopskih sala, a u manjim mestima u unutrašnjosti deca su, ukoliko ih je bilo dvoje ili troje, mogla da idu na popodnevne projekcije bez pratnje odraslih.

Ali ono što je davalo draž životu, što je izazivalo radost ili tugu, bes ili ushićenje, nisu bile materijalne stvari, predmeti, rasonoda, udobnost ili njihov nedostatak.

Najvažniji su, tada kao i sada, bili odnosi među ljudima. A kad su u pitanju deca, odnosi sa vršnjacima, s jedne strane, i sa često nerazumljivim svetom odraslih, sa druge.

I to je razlog što ćete se na stranicama koje slede susresti s tako velikim brojem likova, koji će svi biti presudno važni u životu tri glavne junakinje.

Bjanka Picorno

Posveta

Budući da mnoge epizode koje ćete ovde pročitati potiču od mojih ličnih uspomena, smatram da bi ovu knjigu trebalo da posvetim osobama koje su mi bile važne u detinjstvu, kao i onima koje su mi kasnije pomogle da odrastem. Ima ih mnogo, kao i likova u ovoj priči (nisu čak sve ni nabrojane).

Počecu od svojih omiljenih stričeva i ujaka: Etorea, Nina, Pepina, Pina i Stefana, predivnih primeraka jedne vrste koja izumire.

Marizi Karedu, koja je hrabro stajala uz mene u godinama borbe sa Harpijom.

Njenim trima predivnim ćerkama Silviji, Sari i Sibili, koje su nas slušale kako sto puta pričamo i prepričavamo ove priče.

Kjari Kolini, ona zna zašto.

„Dobrim“ učiteljima, koji su mi pomogli da sklopim mir sa školom, Marčeli Nigri, Margeriti Seki, Manliju Brigalji, Đuzepeu Budroniju.

I, na kraju, Učitelju nad učiteljima, Antoniju Faetiju.

Prva glava

U kojoj ćemo upoznati Prisku, jednu od tri glavne junakinje ove priče. I njenu kornjaču.

Kad je bila mala, Priska nikada nije htela da pliva s licem zagnjurenim u vodu, kao što su je učili otac i deda. Bila je ubeđena da bi joj more, kroz rupe na ušima, moglo ući u mozak. A mozak natopljen vodom, zna se, loše radi. Zar joj deda, kad ona ne bi nešto u trenutku shvatila, nije nestrpljivo govorio: „Šta je s tobom, je l' ti se razmekšao mozak?“

Iz istog razloga Priska nikada nije htela da skače iz čamca ili sa mola, kao što su to radili njen brat Gabrijel i ostala deca. I, naravno, uvek bi se našao neki pakosnik koji bi joj se nečujno prišunjao iza leđa, dok je ona spokojno plivala s izdignutom bradom, stavio joj ruku na glavu i gurnuo je pod vodu.

Koliko je suza prolila! Od straha, ali pre svega od nemogućnog besa. Utoliko pre što kada bi otišla kod svoje majke ispod suncobrana da se žali, umesto da je zaštititi

Slušaj kako mi lupa srce

ili uteši, majka bi je izgrdila: „Ne umeš da podneseš šalu. Pravi si pekmez. Uostalom, šta su ti uradili? Svi će ti se na plaži smeјati.“

Posle je porasla i shvatila da voda ni na koji način ne može da uđe u mozak. Ni kroz uši, ni kroz druge otvore na licu. To joj je objasnio doktor Mafei, stric njene drugarice Elize, pokazavši joj čak jedan naučni crtež u nekoj knjizi iz medicine. „Kroz usta i nos voda bi u najgorem slučaju mogla da ti uđe u pluća, ili u stomak“, objasnio joj je, „ali nikako u mozak.“ Bila je to utešna pomisao.

I zato je sada, u devetoj godini, Priska skakala zatvore-nih usta, pošto bi prethodno zapušila nos sa dva prsta, i

Septembar

naučila je da pliva s licem delimično zagnjurenim u vodu. Umela je, takođe, izvanredno da „izigrava mrtvacu“, plutajući samo pedalj ispod površine vode: i nisu joj samo uši bile pod vodom, već i oči, otvorene, iako su je pomalo pekle. Iznad bi joj ostale samo nozdrve, milimetar iznad površine mora.

To je naučila od Dinosauru koja, pošto je bila kopnena kornjača (stručni naziv *Testudo graeca*), nije imala škrge već pluća i zato je, htela – ne htela, morala da udiše vazduh. Iako je bila kopnena kornjača, kad bi je Priska donela na plažu i stavila je pod suncobran, Dinosauru bi pošla za njom u vodu i plutala bi u blizini obale, sa žuto-braon oklopom skroz pod vodom i samo nozdrvama iznad površine, neznatno pokrećući nožicama. Naravno da nije „izigravala mrtvacu“. Opšte je poznato da kornjače mrze da budu izvrnute na leđa i ako se nekom desi da naleti na neku u tom položaju, treba odmah da je okrene kako bi mogla da hoda.

Jednom prilikom je Dinosauru, dok se tako kupala, struja odnela daleko na pučinu, sve dok nije nestala s vidika. Priska je plakala i plakala, jer je mislila da ju je zauvek izgubila.

Sutradan, međutim, u sedam ujutru, jedan carinik je pozvonio na vrata kuće Puntonijevih. Doneo je Dinosauru, a Ines, koja je otvorila, prenela je da mladić nije znao da li da se smeje ili da se ljuti, jer je kornjača, od straha što se našla u nepoznatim rukama, dobila proliv i iskakila veliku količinu belo-zelenkaste vodnjikave kašice na pantalone njegove uniforme. Kornjačama se to uvek događa

Slušaj kako mi lupa srce

kad su uzbuđene: Priska i Eliza su to iskusile na sopstvenoj koži.

Gde Dinosauru stanuje, carinik je shvatio po tablici, zbog koje je kornjača i spasena iz mora i nije završila u Španiji.

Oko pet izjutra carinici su patrolirali u čamcu nedaleko od obale u potrazi za krijumčarima, kada su u vodi primetili kornjaču kako pliva pokušavajući da se domogne kopna, ali ju je struja vukla natrag ka pučini. Odmah su shvatili da se ne radi o bilo kakvoj kornjači, jer je na sebi imala tablicu poput automobila i, obuzeti znatiželjom, uhvatili su je ribarskom mrežom.

To s tablicom je bila genijalna Inesina ideja. Ines, najmlađa služavka u kući Puntonijskih, uočila je da na moru, pošto je stan koji su svake godine iznajmljivali bio u prizemlju, Dinosauru često i rado izlazi i šparta ulicama gradića, izlažući se opasnosti da je neko, pomislivši da je divlja kornjača, uzme i odnese sa sobom.

I tako je Ines uzela rolnu crvenog flastera, najčvršćeg koji je našla, isekla pravougao i zalepila ga na stražnji deo oklopa. Pre toga je na njemu napisala: *Dinosauru Puntoni. Ulica Kristifora Kolumba 29. Pored Đinovog kafea.* Napisala je to mastiljavom olovkom, snažno pritiskajući. „Tako da se ne obriše čak i ako se pokvasi“, rekla je. Priska je bila zadivljena Inesinim smislom za praktično.

Mama i Gabrijel su, međutim, vrištali od smeha i podsmevali im se kao da su neke glupače. „Kornjača koja ima tablicu kao da je automobil! Ko je ikad video takvu budalaštinu?!“

Septembar

Ali eto, upravo zahvaljujući tablici, carinik je shvatio da je Dinosauru član porodice Puntoni i vratio je kući. Nije sporno, takođe, da je to iskoristio kako bi se udvarao Ines, koja ga, međutim, nije udostojila pažnje jer nije volela muškarce u uniformi. „Stalno mislim da će da me hapse“, poverila se Priski. Ines je bila rodom iz jednog planinskog sela u unutrašnjosti čiji su stanovnici, čak i kada nisu radili ništa loše, zazirali od „Vlasti“, kako su zvali policiju.

Sada je Dinosauru bila u gradu. Imala je predivnu bašticu koju su joj izgradile Priska i Eliza pod Gabrijelovim nadzorom, ali čim bi ugrabila priliku, ušla bi u kuću, otišla u sobu svoje male gospodarice i sakrila se pod krevet. Kada bi Antonija, najstarija služavka, ušla da pospremi sobu, s uobičajenim starim papučama na nogama, Dinosauru bi izašla iz svog skrovišta brzinom neslućenom za jednu kornjaču i ugrizla je za tetivu iznad pete. Čvrsto ju je držala ne popuštajući stisak sve dok je Antonija, urlajući od iznenađenja i bola, ne bi stresla sa noge, hitnuvši je na drugi kraj sobe. Dinosauru bi se odbila o zid kao bilijarska kugla, ali to je nimalo ne bi potreslo, i samo je čekala novu priliku da služavki ponovo postavi zasedu. Njih dve su se iskonski mrzele, a Priska nije uspevala da shvati zašto.

Druga glava

U kojoj je Priska zabrinuta zbog predstojećeg susreta s novom učiteljicom.

Bio je 23. septembar, dan pred početak škole.

U Priskinoj kući bio je običaj da – iako su se već po-
odavno vratili u grad – uoči početka škole otac uzme slo-
bodan dan u advokatskoj kancelariji i povede kolima celu
porodicu na more, na poslednje kupanje u toj sezoni. Uvek
su išli na plažu sa smrekama koja je bila tiha i zaklonjena
od vetra.

I tako je Priska sada plutala na leđima, neznatno po-
krećući noge kako bi se održala na površini. Do nje je sa
obale dopiralo radosno Filipovo cičanje, dok ga je Ines ba-
cala u vazduh i hvatala u letu, i udari Gabrijelove lopte
o stene. Ona je gledala nebo, male vlaknaste oblake, ga-
lebove u letu. Žmirkala je da se zaštiti od zaslepljujućeg
sunca i razmišljala o mnogim stvarima.

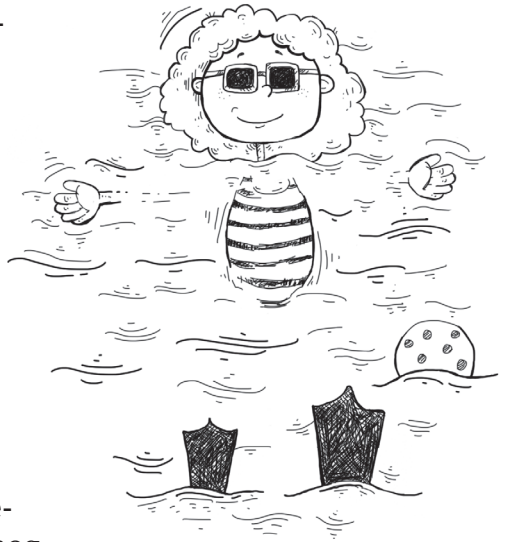
Razmišljala je o svojoj simpatiji, naravno. Sada je već
bila svesna da ume tako dobro da pliva da bi, u slučaju

Septembar

brodoloma, ukoliko bi NJEMU pretila opasnost da se udavi, mogla da ga zgrabi za bradu i izvuče na sigurno, čime bi stekla njegovu večnu zahvalnost. Eliza je uvek govorila da je to preispoljna glupost, jer ON ume da pliva daleko bolje od Priske i nema potrebe da ga iko spašava. „A šta ako mu glavni jarbol padne na glavu i onesvesti ga?“ Toliko puta je videla sličnu scenu na filmu, a takođe i u stripu.

Zatim je razmišljala o školi. Bila je pomalo zabrinuta jer je znala da će ove godine dobiti novu učiteljicu i da će je sutra prvi put videti. Ko zna kakva je?

Već nekoliko dana je o tome razmišljala, saznatiželjom i strepnjom. Gabriel ju je zadirkivao: „Sva odeljenja u četvrtom razredu dobijaju novu učiteljicu“. On je polazio u šesti razred i umesto jednog novog učitelja imaće mnoštvo profesora, po jednog za svaki predmet. „Šta bi ti radila da si na mom mestu?“ – podsmešljivo je upitao Prisku. „Je l' bi se ukakila od straha kao tvoja kornjača?“

Slušaj kako mi lupa srce

Gabrijel je voleo da koristi ove proste reči u razgovoru sa sestrom, koja bi ih posle, ne razmišljajući, ponavljala pred odraslima, ponekad čak i za stolom kad su imali goste. Smesta bi dobila ćušku, naravno, a prisutni bi stekli utisak da je drska i nepristojna. On je, naprotiv, strogo pazio da ih nikad ne koristi kad je u blizini neko od odraslih ko bi ga mogao čuti, i svi su ga smatrali mirnim i veoma pristojnim dečakom.

„Gabrijel može da priča šta god hoće!“ – razmišljala je Priska. „Ja sam ipak zabrinuta. Jer nisam ja jedina koja je ne poznaje. Tu novu učiteljicu niko ne poznaje. Niko čak ne zna ni kako izgleda.“ I zaista, nije se radilo o učiteljici koja je oduvek radila u školi „Sveta Eufemija“ i koja je ove godine trebalo da pripadne njima zbog uobičajene smene razreda. Ne. Ova je dolazila iz druge škole.

Među mamama su kružile mnoge glasine u vezi s novom učiteljicom. Znalo se da je sve do prošle godine radila u školi „Adoracione“, jedinoj privatnoj ženskoj školi u gradu, koju su držale otmene francuske časne sestre i koju su pohađale devojčice iz veoma imućnih i uglednih porodica.

Pričalo se da je veoma zahtevna prema učenicama, da koristi moderne metode podučavanja (čak je puštala gramofonske ploče na časovima muzičkog!), ali da je veoma stroga kad je reč o disciplini. „Ali zato njene učenice uvek dobijaju najviše ocene na prijemnom ispitu za više razrede“, rekla je Elizina baka po majci. „Ko zna šta će reći za našu sirotu devojčicu, možda će zaključiti da zaostaje u znanju!“

Septembar

„Za Elizu ne brinem, niti za njene drugarice“, odvrtila je baka po ocu. „Sve su one brilijantno potkovane znanjem za svoje godine.“

Priska je međutim brinula, i te kako. Možda i zato što je nova učiteljica već uspela da ispostavi veoma čudan zahtev. Poručila je svim porodicama, preko sekretarice škole, da ne želi da njene učenice nose uobičajenu tamnoplavu vrpcu oko vrata ili u kosi.

Uniforma škole „Sveta Eufemija“ bila je veoma jednostavna: crna kecelja sa tamnoplavom vrpcom za devojčice i crvenom za dečake. Umesto toga, učiteljica Arđija Sforca – tako se zvala – želela je da devojčice u njenom razredu nose posebnu vrpcu, ružičastu sa svetloplavim tufnama, koja se jedino mogla naći – ona je lično dala ovo uputstvo – u galanterijskoj radnji u ulici Goricija.

Priska je uzdrhtala, pri čemu joj je malčice vode ušlo u nos, setivši se da ona tu vrpcu još uvek nema, jer je njena majka, danas ću – sutra ću, dočekala današnje popodne da je kupi.

„Nadajmo se da će radnja još uvek biti otvorena kad se vratimo u grad“, pomislila je.

Radnja je bila otvorena, ali trgovac im je rekao da je ružičasta vrpca sa svetloplavim tufnama nažalost rasprodana. „Šta da vam kažem, gospođo Puntoni, ove godine je došlo previše vas da mi je traži. Nisam imao tolike zalihe. Još prekjuche sam ostao bez ijednog centimetra. Naručio sam novu količinu, ali trebaće najmanje desetak dana da stigne.“

„Eto! Zašto je nisi kupila prošle nedelje kao Elizina baka?! Ako nisi imala vremena, zašto nisi poslala Ines

Slušaj kako mi lupa srce

ili Antoniju?“ – rekla je Priska majci, briznuvši u plač. „Ja bez vrpce ne idem u školu.“

„Ali čega se plašiš?“ – upitala je gospođa Puntoni, koja je mrzela kad Priska plače i kenjka pred neznancima.

„Učiteljica će me grditi. Upisaće mi opomenu prvi dan škole. Ja bez vrpce ne idem.“

„Ah, ne preteruj! Napisaću ti opravdanje.“

„Ne idem, ne idem, i ne idem!“

Gospođa Puntoni je uzdahnula. Bila je u iskušenju da joj prilepi šamar, ali se uzdržala zbog trgovca. „U redu! Izgleda da ću morati rano da ustanem i otpratim te u školu. Tako ću se videti oči u oči s tom čuvenom učiteljicom i zamoliću je da ti oprosti. Reći ću da sam ja kriva.“

„Jesi li sad zadovoljna?“ – upitao ju je otac, koji je pre večere morao ipak da svrati u kancelariju i bio je gladan.

„Da“, odgovorila je Priska. Ali je nastavila da se duri čitavo več.

Treća glava

U kojoj ćemo upoznati drugu glavnu junakinju ove priče, zabrinutu iz istog razloga.

I Eliza je, uprkos tome što joj je baka Marijuča na vreme kupila ružičastu vrpcu sa svetloplavim tufnama, takođe strepela zbog sutrašnjeg susreta. Bila je toliko zabrinuta da za večerom nije htela da okusi hranu.

„Bićeš mršava kao saraga i prvi vetar će te oduvati“, zlokobno je predvidela dadilja Izolina gledajući u netaknut tanjir.

„Pomisli na svu onu jadnu decu iz Afrike i Indije koja nemaju šta da jedu...“ – dodao je prekornim glasom stric Kazimir.

„Nema potrebe ići tako daleko. Pomisli da će ova predivna šnicla završiti u Domenikovom čančetu“, odbrusila je dadilja.

Domeniko je bio „dežurni prosjak“ porodice Mafei, onaj što je svakog popodneva dolazio iz najudaljenijeg predgrađa, gde je živio u nekoj stračari, kako bi preuzeo

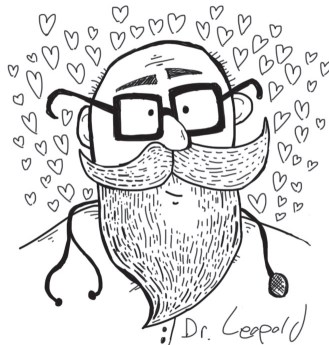
Slušaj kako mi lupna srce

ostatke od ručka, i sasuo bi ih u staro plehano čanče sa žičanom drškicom. Eliza se užasavala Domenika, koji je bio star i prljav. I leti i zimi, prosjak je nosio dugačak kaput sašiven od vojničkog ćebeta, skoren od prljavštine, koji mu je pri svakom koraku udarao o gole gležnjeve. Njegove noge, prepune krasta, bile su obmotane štrokavim dronjcima, i hodao je povijen, oslanjajući se na štap. Sa dadiljom, koja bi mu donela ostatke hrane na odmorište, bio je ljubazan, ponizan, gotovo servilan. Ali jednog dana kad se neki drugi prosjak usudio da se popne stepenicama do stana porodice Mafei, Domeniko je skočio na njega iz zasede i oterao ga udarcima štapa, zasuvši ga stravičnim uvredama, psovkama i kletvama.

Pri pomisli na Domenika i njegovo čanče sa svim pomešanim ostacima hrane, Elizi se stomak još više zgrčio.

„Hajde, makar na silu! Samo jedan zalogaj. Za Presvetu Bogorodicu!“ – navaljivala je dadilja.

„Da, da! Za Presvetu Izolinu, radije!“ – progundao je stric Leopold. „Ma pustite je na miru! Slađe će jesti kad ogladni“, i pogledao je Elizu, nadajući se da će joj tom opaskom izmamiti osmeh. Ali Eliza je gledala u tanjir i grizla usne.

Septembar

„I srednjovekovni vitezovi su provodili noć u gladovanju i molitvi pre dobijanja titule“, raspričao se stric Kazimir. „To se zvalo obredno bdenje. Proveli bi noć praznog stomaka klečeći na golom podu...“

„Ti i tvoji srednjovekovni vitezovi!“ – usprotivila se baka Marijuča. „Tako ćete je još više uznemiriti. Zlato, nemaš nijedan razlog da brineš. Videćeš da će ti se nova učiteljica veoma dopasti. Idi sad u krevet. Dada će ti doneti čašu mleka sa medom.“

„Hoćeš li da dođem da ti pročitam jedno poglavlje iz *Tajni Crne džungle*?“ – upitao je stric Kazimir kako bi se iskupio.

„Zna ona sama da čita. Nije više mala“, dobacio je stric Leopold.

To je bilo tačno. Eliza je na noćnom stočiću držala jedno prelepo izdanje *Male princeze*, koje je pozajmila od Rozalbe, i svake večeri bi pročitala nekoliko stranica. Došla je do mesta kada Sara Kru postaje siromašna, i zla direktorka internata je šalje da živi na tavanu. Jedva je čekala da uzme knjigu u ruke da bi videla šta će se dalje desiti.

I tako, kad je legla u krevet, udubila se u čitanje i sasvim zaboravila na novu učiteljicu.

Četvrta glava

U kojoj se dve glavne junakinje suočavaju s prvim danom škole.

„Jesi li uzbuđena?“ – upitala je baka Marijuča Elizuz dok su prolazile kroz kapiju i ulazile u dvorište škole koje je vrvelo od đaka. „Videćeš da će sve biti u redu.“

„Ti sad idi!“ – rekla joj je unuka, koja se stidela da je neko prati u školu kao da ide u prvi razred. „Gledaj! Eno je Priska! Idem kod nje.“

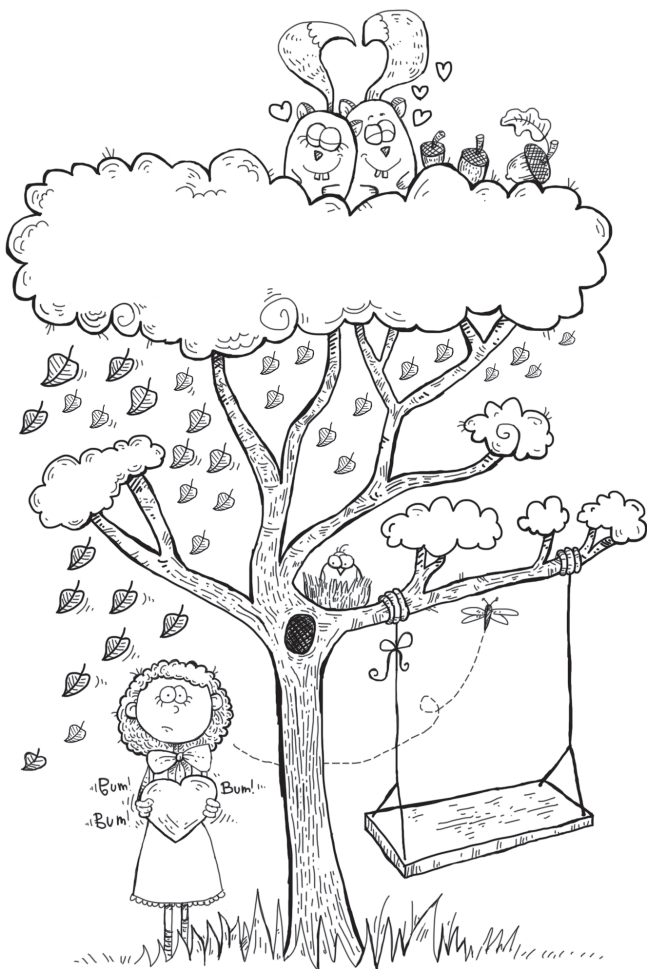
„Poći ću i ja, taman da se pozdravim s gospođom Puntoni.“

Osim što nije imala propisanu vrpcu, Priska je bila sva raščupana, njene smeđe kovrdže bile su umršene, bela kragna joj je stajala ukrivo, dragoner joj je visio s jedne strane, i za ta tri koraka od kuće do škole uspela je da se umrlja mastilom po nosu.

Njena majka je, naprotiv, bila veoma elegantna, kao i uvek, svaka dlaka joj je bila na svom mestu, njen besprekorno nanesen ruž, rukavice, cipele, tašnica i slamnati

Septembar

šeširić bili su u savršenom skladu sa ružičastim lanenim kostimom.

Slušaj kako mi lupa srce

Pozdravila se s bakom Marijučom i rekla kao da se izvinjava: „Verujte mi, gospođo Mafei, kad je izašla iz kuće, moja ćerka nije bila ovako neuredna. Ali dovoljno joj je nekoliko minuta pa da izgleda kao neko derišće sa ulice. Ja više ne znam šta da radim. Sramota me je da izađem s njom.“

„Možeš uvek da hodaš dva koraka ispred i praviš se da me ne poznaješ“, predložila je Priska.

„Čujete li je? Još se pravi duhovita. Nadajmo se da ta nova učiteljica neće biti popustljiva kao gospođica Sole i da će uspeti da je dovede u red.“

„Nadajmo se da neće“, pomislila je Eliza. Prisku je volela baš onakvu kakva jeste. Bila joj je najbolja drugarica i ne bi je menjala ni sa kim. Čak ni sa Rozalbom, koja je bila dobra, draga, nežna i odana drugarica, tako da ju je stric Kazimir prozvao „verni Kamamuri“.

Priska je naravno bila Sandokan, dok se Eliza dugo dvoumila između Janeza i Tremala Naika da bi se na kraju odlučila za ovog drugog, i to isključivo zbog tigra Darne. Što se Darne tiče, ta uloga je pripala Ćiću, dadiljinom mačku, koji je bio star i debeo i plašio se čak i muva. Da se kojim slučajem obreo u Crnoj džungli, skočio bi u Elizino naručje i ne bi više hteo da siđe.

Gomila dece i roditelja potiskivala ih je uz mermerne stepenice prema velikoj kapiji.

„Hajde, bako, idi sada!“ – zamolila ju je Eliza nestrpljivo.

„Idem, idem“, rekla je baka Marijuča, pomalo uvređena. „Ispričaćeš mi za ručkom kakva je ta nova učiteljica. I upamti, posle škole pravo kući, bez zadržavanja na ulici.“

Septembar

Gospođa Puntoni je ušla sa dve devojčice u hol, probivši se na jedvite jade kroz gužvu. Đaci su jurcali hodnicima u potrazi za svojim učionicama, sudarajući se, smejući i dovikujući.

„Vidi! Eno je Marčela! Eno su Vivijana i Fernanda! Ćao, Đulija!“ – cičala je Priska prepoznajući drugarice iz razreda.

Bilo je lepo ponovo videti školske drugarice posle raspusta. Čak i one koje su joj bile manje simpatične, kao što su Zveva i Alesandra. Štaviše, činilo se da je leto izbrisalo sve svađe, razmirice, suparništva, sve nedostatke njenih „neprijateljica“.

Naime, još od prvog osnovne vodio se rat između srednjeg i desnog reda klupa. U srednjem redu su sedele Priska, Eliza, Rozalba i ostale njihove drugarice, sve odlične učenice, ali neke od njih toliko nemirne i bučne da ih je učiteljica Sole, s određenom dozom nežnosti, zvala „moje Muškarače“, i tim imenom je kasnije prozvan čitav red. Klupe s desne strane bile su ravnomerno podeljene na one koje su Priska i Rozalba zvale „Mrtva puvala“ i „Uvla-kače“, i koje su sve vreme, bez razlike, samo gledale kako da formiraju suparničke grupe i grupice, kako bi se pravile važne, odavale tajne, špijunirale. Sve su bile takve, osim opake Zveve Lopez del Rio, koja je bila suviše gord da bi se spuštala na taj nivo, ali je zauzvrat bila agresivna i nadmena, i sedela je u prvoj klupi zajedno sa Emilijom Damijani, koja je bila njena žrtva i uvek imala modrice na rukama od štipanja i udaraca laktom.

Levi red, koji nije bio tako ujednačen i nije imao izričite vođe, bio je uglavnom neutralan i zbog toga su devojčice

Slušaj kako mi lupa srce

koje su u njemu sedele prozване „Zečići“. Ali, u najpresudnijim trenucima okršaja stao bi na stranu srednjeg reda. Ne treba, međutim, misliti da je ta pomoć bila od velike koristi srednjem redu, jer je desni red mogao po potrebi da računa na još moćnijeg saradnika u liku učiteljice, obmanute podmuklim ponašanjem Mrtvih puvala i Uvlakača.

Učiteljica, ona stara razume se, gospođica Sole, nije uzimala za ozbiljno neprijateljstva i čarke među svojim učenicama. Mislila je da je to normalno i trudila se da bude pravična jer ih je volela sve podjednako. „Imam sreće“, govorila je kolegama. „Pripao mi je krasan razred. Sve pristojne devojčice, lepo vaspitane, iz dobrih porodica. Nemam s njima nikakvih problema.“

Uprkos tome što su neke devojčice poticale iz prilično siromašnih porodica, kao na primer Luizela, koja je bila ćerka šnajderke, ili kao Ana, koja je bila ćerka poslužitelja, u podne su sve odlazile da ručaju kod kuće, i nijedna nije koristila užinu koju je Školska dobrotvorna organizacija obezbeđivala za najsiromašnije đake. Što je za učiteljicu bila velika prednost, jer nije morala da dežura u suterenu koji je odzvanjao od cike i vriske i bio preplavljen ustajalim kuhinjskim mirisima.

Ne treba se čuditi što je četvrto de bilo na glasu kao najbolje žensko odeljenje u školi, i pričalo se da je nova učiteljica prihvatila da pređe iz škole „Adoracione“ jedino pod uslovom da joj pripadne baš to odeljenje i nijedno drugo.

A sada, među masom, učenice četvrtog de razlikovale su se od svih drugih đaka po ružičastoj vrpici sa svetlo-

Septembar

plavim tufnama. Međutim, njih četiri ili pet, kao Priska, nisu imale vrpcu oko vrata. Mnoge su, kao i ona, došle u pratnji majke, a neke od njih su u ruci u kojoj nisu nosile torbu držale buket cveća.

„Evo Uvlakača spremnih da se udvaraju novoj učiteljici“, pomislila je Priska i shvatila da se ništa nije promenilo, i da je nedavni utisak pomirenja bio prividan i varljiv, i da će se rat ponovo rasplamsati. Tako da je mirne duše mogla i sama da ga započne. „Uvlakače!“ – dobacila je glasno, s prezirom, gledajući upadljivo u njihovom pravcu.

Jedna od majki ju je čula i rekla ćerki: „Kakva nevaspitana devojčica! Ko je ona?“

Gospođa Puntoni je pocrvenela. „Samo me ti brukaj! Znaš li ko je to? Žena sudije Panara! Tvoj otac radi na jednom veoma važnom slučaju s njenim mužem.“

Priska je primila čušku a da nije ni trepnula, jer je videla da je Ursula gleda, a ona nije želela da tom mrtvom puvalu pruži zadovoljstvo da je vidi kako pati.

Međutim, uprkos svom drčnom stavu, bila je veoma uzbuđena. Što su se više približavale učionici, osećala je kako joj srce sve brže kuca. Uzela je Elizinu ruku i pritisnula je na grudi. Eliza je osetila BUM-BUM-BUM...

„Prestani! To radiš namerno da bi me uplašila“, rekla je.

„Prilično si neupućena, za nećaku jednog kardiologa“, odgovorila joj je prijateljica. „Zar se ne sećaš da nam je gospođica Sole objasnila da se rad srca, kao i rad pluća i stomaka, odvija mimo naše volje? To ne može da se radi namerno.“

Slušaj kako mi lupa srce

U tom trenutku je trkom pristigla Rozalba, praćena jednim starčićem u sivom radnom mantilu, koji joj je nosio torbu i nije bio njen deda, kao što su mnogi mislili, već magacioner njenog oca. Zvao se gospodin Piras.

„Je l' vidiš da sam stigla na vreme? Ti se sada vrati u radnju“, rekla je zadihano Rozalba, koja je, kao i Eliza, mrzela da je neko dovodi u školu. Gospodinu Pirasu nije trebalo dvaput reći. Spustio je torbu na pod i okrenuo se na peti, jer je morao još da pomete radnju pre nego što podigne žaluzine.

Tri drugarice su se razdragano pozdravile, kao da se sto godina nisu videle, a zapravo su se pre samo dva dana zajedno igrale u Elizinoj kući. Zamakle su za ugao i gle, na kraju hodnika, na vratima njihove stare učionice, čekala ih je nova učiteljica.

Peta glava

U kojoj ćemo se upoznati s novom učiteljicom.

Učiteljica Arđija Sforca bila je srednje visine, punačka i starija nego što su očekivale. Ili je tako izgledala, jer je bila sva siva. Imala je natapiranu kosu čeličnosive boje i naočare s metalnim okvirom. Na sebi je imala sivu suknju i sivu vunenu jaknu. Čak je i njeno lice, pomislila je Eliza, bilo nekako sivo, uprkos drečavom ružu boje ciklame.

Ali, kada je učiteljica prepoznala Ester Panaro, koja je prilazila držeći majku za ruku i noseći buketić cveća, na njenom licu, najednom promenjenom, ukazao se široki osmeh boje ciklame („Prva Uvlakača je ostavila utisak!“ – pomislila je Priska načuljivši uši).

Ne prestajući da se smeši, gospođa Sforca je dočekala sve roditelje s bezbroj laskavih reči. Sa osmehom je saslušala izvinjenja majki onih učenica koje, kao Priska, nisu imale propisanu ružičastu vrpцу sa svetloplavim tufnama.

Slušaj kako mi lupa srce

„Ništa strašno, gospođo. Da, razumem. Naravno, krivica je do trgovca... Ne brinite. Nekoliko dana ću da zažmurim na jedno oko. Ali, molila bih vas, čim bude moguće... Veoma sam srećna što je vaša ćerka u mom razredu. Do viđenja! I ne sekirajte se. Nema nikakvih problema.“

„Jesi li videla kako je ljubazna?“ – prošaputala je ćerki gospođa Puntoni. „Jesam li zbog ovog morala tako rano da ustajem iz kreveta? Napravila si dramu ni oko čega!“

Učiteljica se srdačno rukovala sa roditeljima, milovala devojčice po glavi sklanjajući im kosu sa lica. Eliza je osetila olakšanje.

Ali kad su se u klupu, Priska joj je šapatom rekla: „Ne sviđaju mi se učiteljičine ruke. Ne znam zašto... Jesi li ih dobro pogledala? Bele su i mlitave, kao da u njima nema kostiju. Njen dodir je bio ljigav kao dodir zmiје.“

Eliza nije mogla o tome da se izjasni, jer nju učiteljica nije pomilovala. Nju je učiteljica poljubila u čelo, sagnuvši se, pri čemu joj je ostavila jasan trag boje ciklame. Samo nju, objasnila je, jer je siročić. Ovaj podatak je verovatno pročitala u đačkoj knjižici, a možda čak i u dnevniku: *Mafei Eliza Lukrecija Marija, od pokojnog Đovanija i pokojne Izabele Gardenigo*.

Elizini roditelji su poginuli u bombardovanju kad je njihova prva i jedina ćerka imala samo dve godine. Eliza nije poginula jer u tom trenutku nije bila s njima, već na selu, gde je izbegla sa dadiljom i bakom Marijučom. Ali nije ostala sama na svetu kao junakinje iz srceparajućih romana koje je obožavala Rozalba. Štaviše, imala je silne rođake koji su se strahovito posvađali jer nisu mogli da

Septembar

se dogovore ko će se o njoj starati. Najljuće suparnice bile su dve bake.

Baka po mami, Lukrecija Gardenigo, smatrala je da je ona prikladnija da se stara o Elizi, jer je stanovala u raskošnoj kući s baštom i imala tri služavke i vozača. Baka po ocu, Marijuča Mafei, govorila je da ako su joj „dva deteta“ poverila malu da je skloni na selo, to je zato što su smatrali da je ona prikladnija da je odgaja.

Pošto nisu uspeli da se dogovore, na kraju su odlučili da čitavu stvar prepuste sudbini, i tako je stric Leopold predložio deki Anastaziju da bacaju kockice. Sudbina je odlučila u korist porodice bake Marijuče, i Eliza je, kao što smo videli, ostala da živi s njom, sa starom dadiljom Izolinom i tri strica, Kazimirom, Leopoldom i Baldasrom, braćom njenog oca. Kada bi se stric Leopold raznežio, uzeo bi Elizu u krilo i, poljubivši je iza uva, počeo iz šale da se pretvara da je ljubomoran: „Ti si moja i ničija više. Upamti, jednom sam bacao kockice da bih te dobio i nemam nameru da ih ponovo bacam.“

Šesta glava

U kojoj na scenu stupaju dve nove učenice.

Svi roditelji su otišli. Devojčice su posedale u klupe, zauzevši manje-više ista mesta kao prethodne godine, i sada su u tišini čekale.

Kad gle, nekoliko časaka pre nego što će se oglasiti poslednje zvonce, u učionicu su stidljivo ušle dve nove učenice. Ostalima je bio dovoljan jedan pogled da shvate da je reč o dve siromašne devojčice, od onih koje su živele u uličicama starog grada, ili u predgrađu, tamo gde je grad već prelazio u selo. I ne samo zato što su oko vrata, umesto ružičaste vrpce sa svetloplavim tufnama kakvu je tražila gospođa Sforza, imale uobičajenu tamnoplavu vrpcu, pomalo izbledelu.

Kada je pre skoro mesec dana baka Marijuča morala da pozove šnajderku kako bi sašila dve nove kecelje za Elizu, koja je tokom leta porasla četiri centimetra, počela je, kao i uvek, da jadikuje zbog boje materijala: „Steže mi

Septembar

se srce pri pomisli da ide gradom odevena u crno kao neka devojčica iz sirotišta.“

Eliza je više puta videla te devojčice iz sirotišta, odevene u kratke crne pelerine, kako prate neku pogrebnu povorku. Pevale su na latinskom i izgledale pretužno. Ali čim bi sestra, koja ih je pratila, pogledala na drugu stranu, počele bi da se kikoću, da se bekelje, da se udaraju lakto-vima i šutiraju u cevanice, a ako bi primetile da ih ona gleda, isplazile bi joj jezik. Eliza se mnogo puta pitala kako to da nijedan njihov rođak nije nikada zatražio da ih odvede kući. Možda su bacali kocku sa sirotištem i svaki put bi sestre pobedile.

Međutim, stric Baldasar bi, svaki put kad bi baka počela da jadikuje zbog boje kecelje, stao u odbranu te spartanske školske uniforme. „Sa crnom keceljom sva deca izgledaju i osećaju se jednaka. Nema razlike između bogatih koji nose lepu novu odeću, čistu i modernu, i pohabane odeće siromašnih. Kecelja pokriva sve razlike, tako da ne mogu da se rode zavist i suparništvo. Toliko smo se borili da imamo obavezno i besplatno školovanje; jednu jedinu osnovnu školu, jednaku za sve... Crna kecelja je simbol te jednakosti i trebalo bi da smo na nju ponosni!“

Stric Baldasar je zaista naivan, pomislila je tog dana Eliza, posmatrajući dve nove učenice. Ona i njene drugarice su mogle na prvi pogled, na osnovu hiljadu različitih detalja, da prepoznaju siromašnu devojčicu.

A uostalom, za početak, nije bilo tačno da su sve kecelje bile iste. Neke su izgledale kao haljinice za bal, kao na primer Zjevina ili ona od Ester Panaro, sašivene od sjajnog

Slušaj kako mi lupna srce

materijala, s nabranom suknjom, falticama i volanima, sa uštirkanom čipkanom kragnicom i uvek čistom maramicom u džepu. Dok su druge, naprotiv, bile izlizane, sa zakrpama, sa rasparanim džepovima i hladnom i tvrdom kragnom od celuloida, koju nije bilo potrebno prati jer se u svakom momentu mogla očistiti gumicom za brisanje. Osim toga, siromašne devojčice su imale samo jednu i uvek istu kecelju, dok su druge imale po dve kecelje, a poneka čak i tri, često sve tri različitog kroja.

A zatim, frizura: bilo je očigledno da se te devojčice ne šišaju kod frizera. Kosa im nije bila sveža i sjajna od šampona, štaviše, bila je često masna ili zamršena ili ulepljena od višednevne prljavštine. A kad spustite pogled, bile su tu čarape, zarozane i iskrpljene, a zatim i sandale, grubo isečene pri vrhu kako bi ostavile prostora za dva suviše izrasla prsta, ili cipele dobijene od Školske dobrotvorne organizacije, od lažne kože tvrde kao karton, ojačane metalnim zakivcima.

Bio je tu i miris, veoma uzbudljiv i pomalo divlji, i mnoštvo nepristojnih reči i psovki koje si mogao da naučiš od siromašnih devojčica, i zadivljujuća veština s kojom su preskakale konopac ili igrale školice ili bacale loptu u zid. A osim toga, siromašne devojčice, baš kao i njihovi muški vršnjaci, obično su bile ponavljačice. Kao Anina Demuro, koja je bila s njima u prvom osnovne, ali je potom dva puta ponavljala razred, tako da je ove godine ponovo išla u drugi, onako mršava i visoka među svim onim devojčicama koje tek što su prestale da sriču.

Sedma glava

U kojoj će učiteljica početi da se ponaša čudno.

Dve nove devojčice su takođe bile ponavljalice. Prošle godine su ih svi videli kako stoje u hodniku sa devojčicama iz četvrtog ha. Sada su očigledno pripale njima, jer je četvrto de imalo najmanje đaka od svih četvrtih razreda, o čemu su svedočile i prazne klupe u dnu učionice.

Na licima Zečića je zaigrao poneki osmeh dobrodošlice i ohrabrenja. Ali dve devojčice nisu mogle da uđu u učionicu jer ih je učiteljica zaustavila na pragu i, strogo ih pogledavši, upitala: „Šta vas dve ovde tražite?“

„U sekretarijatu su nam rekli da idemo u četvrto de.“

„To nije moguće. Loše ste razumele.“

Viša devojčica je stidljivo ponovila: „Sekretarica nam je jasno rekla četvrto de.“

Ali gospođa Sforca je, jednim tonom sasvim drugačijim od onog kojim se do tada obraćala drugim devojčicama, odbrusila: „Ne dozvoljavam ti da mi protivrečiš, bezobraznice jedna! Dobro znam zašto sam ti rekla da si loše razumela.“

Slušaj kako mi lupa srce

„Ali...“

„Nema ali! Uostalom, jasno je da baš nisi mnogo bistra, imajući u vidu da si ponavljala razred.“

Ostale devojčice su sa živim zanimanjem pratile ovaj razgovor, a Priska je već počela da se vrpolti na stolici.

Učiteljica je pozvala poslužitelja, koji je pogledao u svoje papire i rekao: „Nije nikakva greška. Ove dve devojčice su upisane baš u četvrto de.“

„To je nemoguće!“ – ponovila je učiteljica ljutito. „Idite da proverite u Upravi škole. Obećali su mi...“

„Ali oprostite!“ – iznenada je progovorila Marčela Ozio iz svoje klupe koja je bila prva u redu u kom su sedeli Zečići, onom do vrata. „Oprostite, zar nećete prvo da ih pitate kako se zovu i pogledate da li u dnevniku postoje njihova imena?“

Imena su postojala u dnevniku: zvale su se Adelaida Gucon i Jolanda Repovik. Kad je pročitala imena, učiteljica je ostala kao polivena.

„Pa kako onda nemate ružičastu vrpcu sa svetloplavim tufnama?“ – upitala je goropadno, strogim glasom.

„Bile su već rasprodane...“ – počela je da muca Adelaida Gucon.

„Trebalo je na vreme da mislite“, odbrusila je učiteljica. Devojčice su slegle ramenima.

„Vrlo dobro. U tom slučaju ću vas zamoliti da se vratite kući i da ne kročite u razred sve dok ne nabavite propisanu vrpcu! Napolje!“

Jolanda i Adelaida su pognule glavu i ćutke se uputile ka stepenicama.

Septembar

Priska se vrtela na svojoj stolici kao na ražnju.

„Slušaj kako mi lupa srce!“ – prošaputala je zgrabivši Elizinu ruku i pritisnuvši je na grudi. „Puknuće.“

BUM-BUM-BUM.

„Nemoj da me plašiš!“ – zacvilela je Eliza. Poznavala je svoju drugaricu i znala da nije u stanju da podnese nepravdu.

I zaista, Priska je ustala i odlučnim koracima se uputila ka vratima.

„Kuda ćeš, Puntonijeva? Još je rano za toalet. A osim toga, treba prvo da me pitaš za dozvolu.“

„Ne idem u toalet, idem kući“, rekla je Priska, sva crvena i zajapurena u licu. „Vratiću se kada nabavim ružičastu vrpču.“

„Ma šta ti pada na pamet? Stani! Zar nisi čula šta sam rekla tvojoj majci?“

Njene bele i punačke ruke bile su vlažne i meke, ali su imale neslućenu snagu. Uхватила je Prisku za ramena i silom je vratila u klupu, a zatim je naredila Marčeli da zatvori vrata.

„A sada ćemo početi čas!“ – rekla je s ljubaznim osmehom, kao da se ništa nije dogodilo.

Osma glava

U kojoj će učiteljica zadati temu koja se Elizi neće dopasti.

„Uzmite svoje sveske“, rekla je gospođa Sforza, pošto je završila prozivku (izbegla je da prozove Adelaidu i Jolandu, kako ne bi čula „Odsutna!“). „Za početak ćemo uraditi jedan pismeni zadatak koji će mi pomoći da vas bolje upoznam.“

„Uradićemo?“ – pomislila je Eliza. „Hoćeš li i ti da ga uradiš?“ – i na usnama joj je zaigrao jedva primetan osmejak koji, međutim, nije promakao budnom oku učiteljice.

„Šta ja smešno, Mafeijeva? Hoćeš li da ti prvog dana škole upišem opomenu?“

Eliza je pocrvenela i sagnula glavu nad svesku. Priska se namrštila.

Učiteljica je prišla tabli: „Ovo je naziv sastava“, rekla je i napisala kredom, kitnjastim rukopisom: *Zanimanje moga oca.*

Eliza je progutala knedlu koja joj je zastala u grlu. Oči su počele da je peku od želje da zaplače. Gospođica Sole

Septembar

je uvek brižljivo izbegavala da zadaje takve teme. Ali i gospođa Sforca je znala da ona nema oca, a ni majku. Zar je nije poljubila u čelo, samo nju od svih devojčica, zato što je siroče? I šta sad da napiše? I šta će da napiše Luizela, koja takođe nema oca? A kad smo već kod toga, zašto i nju učiteljica nije poljubila? Možda zato što je izgubila samo oca, dok je mamu još uvek imala.

Eliza je osećala kako je od suza peckaju oči i nos, ali nije htela da pruži učiteljici zadovoljstvo da je vidi kako plače. Junački je obuzdala plač, snažno šmrknuvši.

„Mafeijeva! Ako si prehladna, uzmi maramicu!“ – izgrdila ju je gospođa Sforca, kojoj očigledno nije mogao da promakne ni najmanji uzdah.

„Ne budi glupa! Izmisli nešto!“ – prošaputala je Priska, munuvši je laktom. „Napiši, na primer, da je tvoj otac kralj Engleske, ili da je čuveni ubica, ili da je neki ludi pronalazač, ili filmski glumac, ili bilo šta što ti padne na pamet.“

Eliza je odmahnula glavom. Nije bila sposobna za tako nešto. A osim toga, obuzela ju je takva malodušnost da više nije mogla da se usredsredi.

„Pravi se da pišeš, onda! Ja ću ti napisati sastav. Pisaću o tvom stricu Leopoldu“, prošaputala je Priska.

„Puntonijeva, tišina! Kakvo je to domunđavanje? Još jednu reč i premestiću te u drugu klupu“, zagraktala je učiteljica.

Ali Priska je nije čula. Kao i uvek kada je trebalo nešto pisati, zaboravila je na sve što ju je okruživalo i počela sa žarom da ispunjava list pred sobom. Što je više odmicala, raspoloženje joj se popravljalo, da bi joj pred kraj na licu lebdeo blaženi osmeh.

Slušaj kako mi lupna srce

Brzo je završila i dala list Elizi kako bi ga prepisala. Na njemu je pisalo:

Ja više nemam oca i zato ću pisati o njegovom bratu blizancu, stricu Leopoldu. Moj stric Leopold je kardiolog. Kardiolog je doktor koji leči bolesna srca: ako se neko srce kojim slučajem pokvari, kardiolog ga popravi. Moj stric, međutim, ne popravlja bolesna srca: on ih kvari, bolje rečeno slama ih. Ali to ne radi namerno. A osim toga, ne slama baš sva srca. Samo srca mladih i lepih žena. Sve one su zaljubljene u njega. Pretvaraju se da su bolesne, da imaju lupanje srca, da bi došle u njegovu ambulantu da ih on izleči. I tako se ozbiljno razbole i ostanu slomljenog srca, zato što im on ne uzvraća ljubav. Ali moj stric je toliko privlačan da te glupače i pored toga ne mogu da prestanu da ga vole.

Moj stric je prelep. Ima plave oči, čelav je i čela mu je sjajna i preplanula. Lice mu se ne vidi najbolje, jer ima dugu i bujnu kestenjastu bradu, a takođe i brkove u tonu s bradom. Visok je i snažan kao neki bokser, i stravično je jak. To mu mnogo pomaže kad neki bolesnik

Septembar

izgubi svest i treba ga na rukama odneti u bolnicu.

Moj stric živi s mojom bakom, sa mnogom i sa svoja dva brata. Bili bismo srećna porodica da nema tih prelepih žena koje ga proganjaju i ne daju nam mira. Zatrpavaju nas pismima, cvećem i bombonama. Prete da će se ubiti ispred naših vrata i baka se tada nasekira jer se užasava krvi, a još više se užasava od pomisli da bi morala da je čisti krpom. Ja pokušavam da je utešim: „Ne mora da znači da će se preklati. Možda će se otrovati, pa neće biti krvi.“

Te zaljubljene žene špijuniraju mog strica kroz dogled iz kuća preko puta i šalju mu ljubavne poruke pomoću duvaljke ili goluba pismošoš. Pišu DRAGI LEOPOLDE ovo, DRAGI LEOPOLDE ono. LJUBAVI MOJA OBOŽAVAM TE, ŽIVIM SAMO DA BIH TE VOLELA. Može li se biti toliko glup?

Mog strica nije briga za sve njih. On je zaljubljen u svoju najbolju drugaricu koja je poznata spisateljica i ima samo devet godina, tako da ne mogu da se venčaju. Ali on joj je obećao da će je čekati. Kad bude napunila petnaest godina, oni će se venčati, ja ću biti de-

Slušaj kako mi lupa srce

veruša koja nosi šlep i živećemo srećno do kraja života. To je zanimanje moga strica.

Eliza Mafei, IV D

„Jesi li poludela?“ – rekla je šapatom Eliza pošto je pročitala koncept. „Ne mogu da predam takav sastav.“

„Zašto? Odličan je“, odgovorila je Priska uvređeno.

„Mafeijeva! Puntonijeva! Šta se toliko došaptavate? Tišina!“ – zagrmela je učiteljica.

Na kraju časa Eliza je predala jedan sastav pun žvrljotina u kom je pisalo:

Moj otac je mrtav, tako da ne može da se bavi nikakvim zanimanjem. Leži na groblju zajedno sa mojom majkom. Baka Marijuča ide da ih poseti svakog dana. Ponekad povede i mene.

Učiteljica je pokupila sve sveske i odnela ih kući kako bi ispravila sastave. Nije očekivala iznenađenja. Znala je sve o porodicama svojih učenica jer se prethodnih nedelja raspitala. Znala je da su među očevima jedan načelnik okruga, jedan sudija, jedan notar, dva advokata, dva veleposednika, jedan zubar, jedan hirurg, jedan novinar, dva imućna trgovca, i da su to oni koji daju „ton“ razredu i zbog kojih je ovaj razred veoma sličan onima u školi „Adoracione“.

Septembar

Bili su tu takođe, i gospođa Sforca nije uspevala da shvati kako je moguće da je direktor škole dozvolio jednu tako nakaradnu mešavinu, i jedan stolar, jedan povrtar, jedan auto-mehaničar, jedan ratar, jedan poslužitelj i jedna šnajderka. Ova poslednja je bila Luizelina majka. Luizela nije imala oca, ali učiteljici ipak nije palo na pamet da je poljubi u čelo.

Bilo kako bilo, čak i ćerke tih beznačajnih roditelja bile su uredne i lepo vaspitane devojčice, vredne i pametne.

Što se Elize Mafei tiče, bio je to poseban slučaj, jer su njeni baka i deka po majci bili plemićkog roda, bogati i uticajni, dok je očeva porodica, s kojom je živela, bila nešto skromnija. Pa ipak, njena tri strica bavila su se uglednim zanimanjima: jedan je bio arhitekta, drugi kardiolog, a treći inženjer.

„Krasan razred!“ – pomislila je gospođa Sforca dok se vraćala kući. Gotovo savršen.

Deveta glava

*U kojoj ćemo se vratiti korak unazad i otkriti
poreklo prijateljstva između naše dve junakinje.*

Priska i Eliza su oduvek bile drugarice. Bile su drugarice takoreći i pre nego što su se rodile.

„Vaše prijateljstvo je tipičan slučaj naslednog prijateljstva“, govorio je stric Kazimir.

I zaista, Priskin otac je kao dečak bio školski drug Elizinog oca i strica Leopolda, koji su bili blizanci. Čak i kao odrasli, njih trojica su ostali veliki prijatelji, i tako, kad je Elizin tata poginuo, druga dvojica su se zakleli da će se brinuti o siročetu kao da je njihova kći. Zbog toga je stric Leopold i predložio da se bacaju kockice. Ali i advokat Puntoni je morao da dâ svoj doprinos vaspitanju siročeta. I zato, osim što su bile prijateljice, Priska i Eliza su u izvesnom smislu bile i sestre.

Na svu sreću, od prvog trenutka kada su se srele – jedna je imala dve nedelje, druga tri meseca – jedna drugoj su se dopale i odmah su počele dobro da se slažu, što nije čest slučaj među sestrama.

Septembar

„Zamisli kakva bi strahota bila da si ti jedna od onih nesnosnih devojčica s kojima možeš samo da se svađaš! Ili neko podmuklo i lažljivo mrtvo puvalo“, rekla bi ponekad Eliza.

„A zamisli da si ti bila neka bahata i uobražena devojčica kao Zveva“, odvrtila bi Priska. „Niko me ne bi sprečio da te išutiram i išamaram! Odrasli ne bi mogli da me nateraju da se družim s tobom.“

Dve devojčice su provodile zajedno skoro sva popodneva. Ponekad bi Eliza otišla u Priskinu kuću, a ponekad bi Priska došla u kuću Mafeijevih.

Kod Elize su bile mirnije, jer je u kući Puntonijevih uvek vladala neopisiva gungula. Kao prvo, Gabrijel je veoma često pozivao svoje drugare, i svi ti dečaci, samo zato što su bili dve godine stariji, ophodili su se prema njima s nipodaštavanjem, gociali ih, kvarili njihove igre, zadirkivali ih... Kada su bili sami, Priska i njen brat su se prilično dobro slagali, i Gabrijel je bio ljubazan i predusretljiv. Ali kad su tu bili njegovi drugovi, bilo ga je stid pa je i on izigravao grubijana.

A zatim, bio je tu i Filip, koji je bio dražestan, kao i sve bebe, ali je tek prohodao i hvatao je sve što bi mu palo pod ruku, razbijao je, čupao, uništavao Priskine knjige i igračke, obarao teške predmete na sebe izlažući se svim mogućim opasnostima.

U suštini, trebalo je Ines da ga čuva. Ali kada su u kući bile dve drugarice, donela bi ga kod njih u sobu.

„Hoćete li da mi pričuvate bebicu pet minuta, moram u toalet!“

Posle toga bi nestala, i pet minuta bi se pretvorilo u sat.

Slušaj kako mi lupa srce

„Zaključala se u kupatilo da čita poslednje izdanje časopisa za žene *Grand hotela*“, rekla bi Priska, koja je ni po koju cenu ne bi odala majci.

Ali Filip bi za to vreme upropastio sve njihove igre, upiški bio bi se u gaće, tako da su mu čarape i cipele bile skroz mokre, uzverao bi se dvadeset puta na stolice i na krevet i isto toliko puta pao.

Na njegovu vrisku, koju Priska i Eliza nisu uspevale da stišaju, dojurila bi Ines.

„Zaboga miloga, samo da ne čuje gospođa!“ – i pritisla bi mu novčić na čvorugu kako ne bi otekla. Ali taj metod nije uvek delovao.

U kući Mafeijevih, naprotiv, dve drugarice su mogle da se igraju i rade zadatke u potpunom miru. Eliza je imala predivnu sobu u koju odrasli nikada nisu ulazili bez kucanja i pre nego što bi upitali: „Je l' slobodno?“

A ako bi Eliza odgovorila: „Samo trenutak“, čekali su ispred vrata sve dok je ne bi čuli kako kaže: „Napred!“ – što je ostavljalo snažan utisak na njene drugarice.

Priska bi svaki put, kad bi završile zadatke, predložila da navrate do sobe strica Leopolda (kada on nije bio tu, razume se). Ušla bi unutra na vrhovima prstiju kao da ulazi u kakvo svetište. Prešla bi prstom preko jastuka na krevetu. „Ovde počiva njegova glava dok spava“. Bila je veoma ljubomorna na tri gospodina čiji su portreti visili iznad kreveta doktora Mafeija. Bili su okačeni jedan do drugog, iz profila, sva trojica sa čudnom kapuljačom na glavi i lovorovim vencem preko kapuljače.

Septembar

Eliza, koja ih je znala odmalena i bezbroj puta pitala za njih, objasnila bi joj: „Zovu se Dante, Petrarka i Bokačo. To su ljudi koji su živeli u pradavno doba. Sva trojica su bili pisci.“

„I ja sam spisateljica!“ – rekla bi Priska sa zavišću. I pomislila: „Ali stric Leopold nije okačio moj portret u svojoj sobi.“

Deseta glava

U kojoj će Priska otkriti šta želi da bude kad poraste.

U Priskinom srcu su se ljubav prema stricu Leopoldu i odluka da bude spisateljica rodile istovremeno. Bilo je to ovako. Svake godine, krajem decembra, izvesne farmaceutske kuće su, u cilju reklamiranja svojih lekova, zajedno sa čestitkama slale doktoru Mafeiju određeni broj rokovnika za sledeću godinu: luksuznih rokovnika, u kožnom ili platnenom povezu jarkih boja, sa natpisima u zlatu na rikni i koricama.

Razume se, stric Leopold je mogao da koristi samo jedan. Ostale bi razdelio rođacima i prijateljima, ali nikada mu nije palo na pamet da bi se ti rokovnici mogli dopasti jednoj devojčici, utoliko pre što Eliza nikada nije pokazala ni najmanje interesovanje za njih. Ali, jednog dana – bilo je to uoči Nove godine – Priska je sa ocem došla u posetu stricu Leopoldu kako bi mu čestitala Novu godinu.

Septembar

Priska, koja je tada išla u drugi razred osnovne škole, upravo je došla do neverovatnog otkrića: primetila je, posle bezbroj glupavih kratkih sastava o mami i o proleću, da ako ređa jednu za drugom dovoljno dugačke rečenice koje razvijaju istu temu, iz toga na kraju ispadne priča. Bilo je zapanjujuće lako. Toliko lako da je Priska pomislila: „U suštini, kakva je mudrost napisati knjigu? Mogla bih i ja da budem pisac.“

Ali nije išla dalje od toga, jer je imala samo sveske s linijama i crnim koricama za drugi razred, koje nisu nimalo ličile na knjigu. A osim toga, u to vreme je čvrsto verovala da će biti toreador... kad poraste, razume se. Videla je jednog toreadora u bioskopu sa Ines i silno joj se dopala njegova prelepa odeća i otmeni pokreti dok je mahao crvenom maramom ispred bikovih rogova. Znala je čak i da se zovu *traje de luz* (odeća) i *muleta* (crvena marama).

„Ti si skroz luda!“ – rekao joj je Gabrijel kad je saznao za tu odluku. „Taman si se upisala u Udruženje za zaštitu životinja, a sad hoćeš da budeš kasapin u areni.“

„Toreador!“

„Ali zašto? Šta zamišljaš da je toreador, ako ne kasapin u svetlucavoj odeći?“

„Ali ja neću ubijati bikove“, razmišljala je Priska. „Ja ću se s njima sprijateljiti. Igraćemo se, i oni će trčati i skakati, i svi će mi aplaudirati i bacaće mi cveće.“

„A uostalom, ne postoje žene toreadori“, dodao je Gabrijel pakosno.

„To onda znači da ću promeniti pol“, razmišljala je Priska. Eliza joj je pokazala u nekom medicinskom časopisu

Slušaj kako mi lupa srce

strica Leopolda, fotografiju jednog kamiondžije Šveđanina koji se operisao i postao prelepa devojkica. „Da sam muškarac mogla bih čak da budem mali na trgovačkom brodu i da putujem oko sveta“, razmišljala je Priska. „Ali kako to da izvedem sa sedamnaestoro dece?“

I zaista, slušajući neprestano svoju majku kako jadikuje zbog silnih obaveza i sekiracija koje ima zbog dece (nije govorila „zbog vas“, ali o kom je drugom mogla da govori?), neprestano je slušajući, Priska je, u inat njoj, odlučila da izrodi sedamnaestoro dece, osam dečaka i devet devojčica. Već je odabrala i imena, među najneobičnijima u kalendaru, i bila je uverena da će biti dobri i da je njihovo odgajanje neće koštati ni truda ni novca.

„Pa dobro! To onda znači da ću su prvo udati i imati sedamnaestoro dece, a zatim ću promeniti pol i biću toreador.“ Bila je to utešna pomisao: imati tu dvostruku mogućnost zahvaljujući napretku nauke.

Ali vratimo se na onaj dan uoči Nove godine u ambulanti doktora Mafejja.

Kada je ugledala hrpu rokovnika ostavljenih na stranu kako bi bili poklonjeni (bilo ih je desetak), Priska je osećila kao neke žmarce po čitavom telu. Učinilo joj se kao da iz tih prelepih raznobojnih svezaka dopire neki zov, nalik pesmi sirena koje su želele da odvuču Odiseja na dno mora.

„Ispiši me! Ispiši me!“ – vikale su bele stranice sa zlatnim rezom. „Uzmi olovku i prekrij me rečima!“ Priska je bila kao hipnotisana. Evo ih, knjige koje čekaju da budu napisane! Već lepo ukoričene, kao one na policama, ali

Septembar

sa praznim stranicama, belim, koje čekaju da budu ispunjene rečima i crtežima.

To je bio trenutak u kom je odlučila da neće biti toreador, niti mali od palube, već spisateljica. Što je, između ostalog, nije sprečavalo da ima sedamnaestoro dece. Gledala je u rokovnike s takvom žudnjom da je stric Leopold to primetio.

„Je l' ti se dopadaju?“ – upitao ju je. „Slobodno ih uzmi! Ja ih ionako ne koristim.“

Šta je Priska mogla da učini da bi se odužila za toliku velikodušnost? Zaljubila se u strica Leopolda.

Zaljubiti se sa sedam i po godina nije lako, ali Priska je znala šta joj valja činiti, jer je to toliko puta videla u bioskopu i u Inesinim foto-stripovima.

Naravno, nikome to nije rekla. Ponajmanje stricu Leopoldu. Jedina koju je obavestila bila je Eliza.

„Teško tebi ako nekom kažeš!“ – zapretila joj je Priska. „To je tajna ljubav.“

Eliza se zaklela na ćutnju, ali posle mesec dana ova vest je ionako postala javna, barem u kući Puntonijevih. Bilo je teško ne primetiti da je Priska ispunila svoju sobu fotografijama doktora Mafeija. Poneku je čak zalepila i u svoj dnevnik i u svoje školske sveske.

U proleće, kada bi u travi oko gradskog drveća izbili sićušni cvetovi bele rade, Priska ih je brala i krišom stavljala na vetrobran auta strica Leopolda. Zakačila bi ih za brisače kako ih ne bi odneo vetar. Želela je da čini uzvišena dela kako bi stekla divljenje svog izabranika.

Slušaj kako mi lupa srce

Jednog jutra, čim se probudila, sela je u krevetu i počela da viče: „Mama, mama! Boli me srce! Možda ću umreti.“

„Ne pričaj gluposti! Odlično izgledaš. Rumena si kao ruža“, rekla joj je majka. „Onaj koga boli srce sav pobledi i pomodre mu usne.“

„Ali mene ipak jako boli u grudima. Jao! Jao! Kako me boli!“ – drala se Priska.

Završilo se tako što su je istog časa, tako u pižami, umotali u ćebe, preneli u kola i odjurili u ambulantu strica Leopolda.

„Šta se desilo, malena?“ – upitao je kardiolog.

„Čika Leopolde, slušaj kako mi lupa srce. Slušaj kako bubnja.“

I zaista je bubnjalo, ali nije bolelo. Bilo je to od uzbuđenja što sedi u pižami na tom uskom krevetu sa uvom strica Leopolda prislonjenim uz leđa.

„Nije to ništa, nije to ništa... Mala tahikardija od uzbuđenja“, rekao je doktor pošto ju je dugo pregledao stetoskopom.

„Napravila si dramu ni oko čega! Da samo znaš koliko si nas prepala!“ – rekla je iznervirano mama.

Jedanaesta glava

U kojoj ćemo upoznati treću junakinju ove priče.

Čak i u godinama koje su usledile, stric Leopold, premda ga na to niko nije podsećao, umesto da razdeli rokovnike koje nije koristio, ostavio bi ih na stranu za Prisku.

I tako je mlada spisateljica mogla da ispunjava stranice i stranice pričama i crtežima. Crteže je takođe sama radila, osim onih koji su joj se činili suviše teški. U tom slučaju bi zatražila pomoć od Rozalbe, koja je umela da nacрта bilo šta bez preslikavanja, pa čak i bez modela koji bi kopirala. Gospođica Sole nije ništa znala o toj Priskinoj strasti. Ali je veoma volela Priskine sastave i davala joj je najviše ocene iz italijanskog. Poslednji pismeni sastav koji je Priska napisala u trećem razredu toliko joj se dopao da joj je dala deset sa pohvalom.

„Daću da se objavi u školskim novinama, ali ne mogu da ga čitam naglas u razredu“, kazala joj je, pozvavši je u stranu. „Bilo da su istinite ili izmišljene, napisala si suviše ličnih stvari i to bi moglo da povredi tvoju drugaricu.“

Slušaj kako mi lupa srce

Sastav, koji je bio dugačak gotovo kao roman, govorio je o Rozalbinoj porodici. I zaista, zvao se *Moja porodica*, ali Priski je već dojadilo da piše o tati, mami, Gabrijelu, Filipu, Dinosauri... Toliko je već puta o njima pisala u raznoraznim sastavima da više nije znala šta o njima da kaže.

I tako je odlučila da piše o porodici Kardano, koju je odavno poznavala jer su ona i Rozalba bile drugarice još od zabavišta. Sastav je glasio ovako:

KARDANO

Otmenost nadohvat ruke

Rozalbin otac provodi čitave dane za tezgom svoje radnje. Ima mnogo prodavaca, jednu kasirku i jednog magacionera koji se zove gospodin Piras. Rozalbina majka je slikarka. Sedi u kući ispred štafelaja pored prozora dnevne sobe i slika uljane slike. Nikada ne kuva.

U vreme ručka i večere, kada izađe iz radnje, gospodin Kardano navrati u bakalnicu da uzme posude sa već skuvanom hranom koju je njegova žena naručila telefonom. Gospođa Kardano nikada ne čisti kuću. A pošto nemaju služavku, nedeljom dođe gospodin Piras

Septembar

kako bi im očistio kuću, jer je ionako navikao da čisti u radnji. Tokom nedelje gospođa ga ponekad pozajmi od svog muža kako bi ga poslala u kupovinu ili da nekud otprati decu. Rozalba uvek govori: „Šta bismo radili bez gospodina Pirasa!“

Rozalba ima dva starija brata. Zovu se Leonardo i Mikelanđelo, jer njena majka, više od svetaca, poštuje ta dva drevna slikara. Ime Rozalba su, međutim, uzeli od jedne venecijanske slikarke koja je slikala pastelima portrete napuderisanih dama i vitezova, ali i dece s krofnom u ruci.

Gospodin Kardano nema automobil, ali Rozalba ima dozvolu da uzme taksi svaki put kada kasni. Čak i kad nema para, jer je taksisti poznaju i posle navrate u radnju da podignu pare na kasi.

Ona i njena braća imaju otvoren račun kod bakalina Santinija i u poslastičarnici Mana. Otvoren račun znači da možeš da uđeš i doručuješ ili užinaš bez plaćanja. Nije baš da ne plate. Kažu: „Stavite na račun“. Na kraju svakog meseca njihov otac ode da plati sve

Slušaj kako mi lupa srce

te račune i kaže: „Koliko jedete! Koštate me čitavo bogatstvo! Upropastićete me!“ Međutim Rozalba kaže da ako bi zadužili gospodina Pirasa još i da sprema doručak i užinu, verovatno bi mu dojadilo i na kraju bi dao otkaz.

Silvana Boj, šnajderka koja šije Elizi-
noj baki, misli da gospođa Kardano pati od nedostatka materinskih osećanja i da bi njen muž, da je pravi muškarac, trebalo da se bavi kućom i decom, umesto što provodi vreme sa četkicama u ruci. Rekla nam je da je gospodin Kardano ne tuče jer je u nju zaljubljen do ušiju, zbog njene nestvarne lepote, i da je rob njenih hirova. To svi u gradu znaju.

Po meni, gospođa Kardano baš i nije toliko lepa. A kad odem u njihovu radnju da kupim nov kaput, ja dobro osmotrim Rozalbinog tatu, ali ne mogu da ga zamislim vezanog lancima kao roba.

Silvana Boj uvek pevuši jednu pesmicu koja kaže: „Njegovi su lanci od cveća iskovani!“ Tada sam pomislila da, možda, kad ih niko ne vidi, gospođa Kardano ostavlja svoje četkice i uveže

Septembar

svog muža kao kobasicu granama onih
rascvetaalih ruža koje neprestano slika,
a on se sav izbode na trnje, i pati, pati,
ali se nikad ne žali jer je lud od ljubavi.
Rozalba kaže da sam blesava što mi pa-
daju na pamet takve ideje i da njeni ro-
ditelji nisu nikada ništa slično radili.

Zaboravila sam nešto veoma važno.
Svake godine, dve nedelje pre Božića, u
radnji KARDANO, OTMENOST NADO-
HVAT RUKE sklone svu odeću i pretvore
je u radnju za igračke, jedinu u gradu.
Preko starog natpisa okače drugi, sav
šaren i zlatan, na kom piše: DEČJI RAJ.

I to je istina, jer mi provodimo sate
i sate s nosom prilepljenim uz njene
izloge, a zatim trčimo kući da napra-
vimo spisak poklona koje ćemo tražiti
od Božić Bate (čak i mi stariji koji u
njega više ne verujemo).

Najlepše kod Rozalbe je što se ona
uopšte ne razmeće tim prednostima,
kao što se, naprotiv, za mnogo manje
razmeću neke devojčice iz razreda ko-
jima neću da pominjem ime jer ne že-
lim da tračarim.

Slušaj kako mi lupa srce

*Sve u svemu, porodica Kardano mi je
zaista draga i volela bih da je moja. Ili
barem da smo rođaci.*

Priska Puntoni, III D

Dok je čitala ovaj sastav, Priskina majka se isprva smejala do suza. „Bogme, nemaš dlake na jeziku kad treba da pričaš o tuđim stvarima!“

Ali odmah zatim se uvredila: „Volela bi da je to tvoja porodica, je li? Mi za tebe očito nismo dovoljno originalni! Baš si nezahvalna.“

Da li je moguće da nije bila u stanju da razume da kad neko piše mora sebi da dozvoli i malo pesničke slobode?

